

„Rájöttem, hogy ez nekem megy”

Interjú Juhász Tomival¹

Készítők: Baksa Dorina, Pollák Anna és Török Izabell

– *Mi leginkább a művészetéről kérdeznénk téged.*

– *Hála Istennek! Végre egyszer valaki.*

ZENÉK, TANÁROK, ISKOLÁK

Négy éves koromban találkoztam a Beatles *Please, please me* című lemezével (kazettán). Akkoriban adták a tévében *A Hard Day's Night* című Beatles-filmet is. Ezek nagyon nagy hatással voltak rám. A film vicces is, jönnek a sikoltozó lányok, jókat mondanak a Beatles-tagok, konkrétan rongyosra néztük a nővéremmel. Akkoriban már tenniszütővel a kezemben gitároztam meg úgyszólván. Eldöntöttem, hogy egyszer majd egy olyan híres zenekarban fogok játszani, mint a Beatles. Ez eddig még nem jött össze, de hátha.

Anyám a Magyar Rádióban dolgozott, és az ottani archívum vezetője gitáros-énekes volt. Őt kérte meg, hogy tanítson engem gitározni. El is kezdtük, klasszikus alapokkal, de engem nem érdekelt a klasszikus zene. Szóval gyorsan befejeztük. Aztán tíz éves koromban, a Lauder Javne

Iskolában, ahová jártam, megtudtam, hogy éppen alakulóban van egy zeneiskola, ahol van egy nagyon jó fej gitártanár. Ő hajlandó volt nekem már alapozásképp is Beatles-t tanítani. Akkor elkezdtem gitározni újra, és három-négy Beatles-dal után, fél éves gitártudással már elég felkészültnek éreztem magamat ahhoz, hogy zenekart alapítsak. Ez lett a Beatles Kommandó. Nagyon cukik voltunk, de ez sajnos nem volt elég ahhoz, hogy működjön a dolog. A

gitártanárom viszont nagyon lelkesen játszott velünk. Ő volt az egyetlen, aki tudott is gitározni, de boldogan bólogatott, hogy milyen ügyesek vagyunk. Ez lassan 20 éve történt.

Én csakis *gitározni* tanultam ekkor. Ha szolfézs és zeneelmélet is jött volna mellé, akkor lehet, hogy komolyabb gondban lettem volna. Így meg nem volt probléma. Vittem magammal egy diktafont, a gitártanár felmondta rá, hogy „az A-dúr úgy fogod le, ezt az ujjadat ide teszed, azt oda”. Feljátszotta a dalt, és mondta közben, hogy „A-dúr, E-dúr, D-dúr”. Otthon meg egyszerűen meghallgattam, hogy melyik ujjamat hova teszem. Nyilván ezt is fejből kell tudnia aztán az embernek – de

megtudtam, hogy éppen alakulóban van egy zeneiskola, ahol van egy nagyon jó fej gitártanár

¹ Juhász Tomi énekes, gitáros és dalszerző, jelenleg a *Vaklárma* projekt vezetője. A formációnak eddig egy nagylemeze (*Profil*, 2015) és egy EP-je (*Lehetne másképp*, 2017) jelent meg.

ez egyébként vakon mindig így van. Ha kottát olvasnék, akkor is meg kellene tanulnom fejből mindent, hiszen nem tudom egyszerre használni a kottát és gitározni, hacsak nem tanulok meg orral olvasni. Az ember memóriája egy idő után amúgy is fejlődik, én meg arra állítottam be az agyamat, hogy minél több mindent megjegyezsek. Mindig is utáltam tanulni, jobban mondva az, hogy leüljek magolni, és megtanuljak mindent egy ültő helyemben, nekem sosem ment. Amit lehetett, azt inkább megjegyeztem órán. A gitárral persze az embernek le kell otthon ülnie gyakorolni, de hát a gitározásban motivált voltam.

Pár éve elvégeztem az ELTE történelem szakát (kiskorom óta érdekel a történelem), utána pedig, 2013-ban, elkezdtem a Kőbányai Zenei Stúdió három éves képzését. Ott már kellett foglalkoznunk szolfézssal és zeneelmélettel is, elég bonyolult dolgokról volt szó, jazzsz tenderdekert is tanultam például. De akkor már a digitális technikának köszönhetően nagyon egyszerű volt a feladatom, bármit fel tudtam venni; a szolfézs memoritereket is. Fölzongorázták nekem, fölénkelte a tanár, vagy amikor az egész osztállyal együtt gyakoroltuk az órán, fölvettem. (Akkor már mindenki így csinálta, bár nem volt szabad, csak nekem.)

Közben kialakítottam egy kottaíró módszert a számítógépen. Wordben működik, és egy normál zenetanár szívinfarktust kapna tőle. De a zenésztársaim megtanulták használni, és idővel a szolfézs tanárom is átlátta. Nem bonyolult, csak épp minden betűvel meg számmal van leírva. Érdekes, hogy az elmúlt években a nem profi zenésztársaim voltak azok, akik bol-

dogultak ezzel. A profik nem nagyon tudtak a helyzettel mit kezdeni; megértették, amit leírtam, de inkább átirták maguknak normál kottába. Sokat gondolkoztam ezen. Lehet, hogy fontos a profizmus, de úgy tűnik, az amatőrök bizonyos előnyben vannak, mert rugalmasabbak.

SZÖVEGÍRÁS ÉS ÖNÁLLÓSÁG

2004 óta írok zenét, de szöveget sosem tudtam írni. Egyszerűen nem tudtam túl-

lépni azon, hogy „olyan szép ez a lány, mint a tavalyi nyár”. De mivel én Cseh Tamáson meg Zoránon nőttem fel, a mérce egy kicsit magasabban volt. Úgy éreztem emiatt, hogy a szövegírást nem kéne forszíroznom. Úgyis voltak zenésztársaim és

barátaim, akik megtették helyettem. Faramuci helyzet lett belőle, mert nagyjából ugyanazokat gondoltuk a világról, de egyrészt nem úgy fogalmazták meg a szövegeket, mint ahogy én tettem volna, és nem is feltétlenül arról írtak, amiről én épp szerettem volna. A dobosunk például (akivel nagyon sok évig dolgoztam együtt) nem szeretett párkapcsolati dalszövegeket írni, mert ez a téma neki nem volt olyan fontos. Inkább a társadalomkritika foglalkoztatta, és nagyon jó ilyen jellegű szövegeket írt. Én viszont szerettem volna néha egy kicsit ömlengeni. Erre ő nem volt kapható. Előállt hát egy fura feladat: nekem úgy kellett az ő dalszövegeihez zenét írnom, hogy az passzoljon a szöveghez, de mégiscsak benne legyen az én akkori életérzésem, mondanivalóm is. Egyes dalokról tehát csak én tudom, hogy nagyon

komoly párkapcsolati krízishelyzeteimről árulkodnak. Miközben a szövegük inkább társadalomkritika.

Akkoriban olvastam egy könyvet a Beatles történetéről; elemezték, hogy egy-egy dal írása idején épp milyen élethelyzetben volt Paul McCartney. Azon gondolkoztam, hogy azt még csak-csak le fogják tudni írni rólunk, hogy a szövegírónk „ekkor és ekkor erről és erről írt”, de soha nem fogják tudni, hogy „a Tomi viszont arról írt ebben a zenéjében, hogy...”

Senki nem fogja tudni, hacsak én el nem mondom neki. Ez nagyon komoly alázatot igényelt tőlem. Szöveghez zenét vagy zenéhez szöveget írni amúgy is alázatos munka. Nem az a

cél, hogy jópofa szöveggel adjunk el neki a dallamokat. A szöveg és a zene egységét én nagyon sokat keresgéltem, talán azért is, mert olyan alkotók lebegtek a szemem előtt, mint a Kaláka, Zorán vagy Cseh Tamás. Egy idő után elkezdtem versek megzenésítésével foglalkozni. Tudtam, hogy nem írhatok zenét *csak úgy* egy Weöres Sándor-versre, mert „jaj, eszembe jutott egy jó dallam”. Weöres Sándorhoz olyan zenét kell írni, ami passzol Weöres Sándorhoz.

2014 őszén aztán egy három éves kapcsolatomnak lett vége. Még valamivel előtte dalt akartam írni a lánynak, hogy visszacsábítsam valahogy. Az egyik szövegíró társammal együtt álltunk neki, de végül az én ötletem adta az egészet. Eddigre már annyira sokat olvastam, hogy rengeteg szöveg volt a fejemben. Azt hiszem, ez is közrejátszott, hogy egyszer csak elkezdtem *tudni* szöveget írni. Amikor az első önálló dalszövegem elkészült, akkor vállaltam, hogy „ez tök jó, milyen jót írtam, kár, hogy többet nem fogok tudni”. De aztán egy héttel később jött a következő, és

rájöttem, hogy ez nekem megy. Elképesztő méretű gát szakadt át bennem, elkezdtem ontani magamból a dalszövegeket. Háromnegyed év alatt nagyjából negyvenet. Az első néhány természetesen a szakításról szólt, meg a lányról, aztán jöttek a közéletiek, a politikaiak és a többi is, csöstitül. Az aztán már *tényleg én voltam*. Azokkal a dallalokkal is tudtam azonosulni, amiket addig írtam a szövegíró társaimmal, de ezekkel végképp, hiszen ezek egy az egyben arról szóltak és úgy szóltak, ahogy én akartam.

Tulajdonképpen így „engedtem el” a zenekaromat is – nem oszlott fel, csak szépen lassan elmúlt. Óriási szabadságot éltem meg: *egyedül* tudok alkotni. Addig mindig azt érez-

tem, hogy szükségem van segítségre. Bizonyos helyzetekben persze szükségem van rá. De azért ez egy kiszolgáltatott helyzet – a zenekar is, és a párkapcsolat is. Szeretted a másikat, de közben támaszkodsz is rá. Ami nem baj egyébként, de nem hiányozhat belőle az, hogy saját magaddal jóban legyél, hogy megtaláld saját magad. Nekem ezért volt nagyon jó önállóan dalszövegeket írni. Megérezhettem, milyen az, amikor talpon tudok maradni anélkül, hogy ehhez szükségem lenne bárkire. Persze elküldtem a barátaimnak a dalszövegeket, véleményezték, és ha úgy éreztem, hogy okosat mondanak, átírtam. Tehát nem arról van szó, hogy én egy egoista szörnyeteggé váltam, és onnantól kezdve soha többet senkire nem hallgattam, hanem csak elkezdtem a saját fejem után menni, felnöttem a helyzethez. Az egész gyászidőszakot (a zenekart, a volt barátnőmet) szép lassan ki tudtam magamból írni. És elkezdtem gondolkodni a szövegírás kapcsán, hogy mi az, amit én érzek, én gondolok – és mit gondolnak mások. Nagyon komoly folyamat

nem az a cél, hogy jópofa szöveggel adjunk el neki a dallamokat

volt. Sok mindent megtudtam magamról az elmúlt három évben.

Azóta elkezdtem novellákat is írni. Töredékeknek vagy mininovelláknak is nevezhetnénk őket. Márai Sándor egyes szövegeinek hatására elkezdtem úgy alkotni, hogy megfogok egy darab gondolatot, és allegóriába hozom valamivel. Mondjuk, leegyszerűsítve így: előttem van a pohár, és párhuzamba hozom azzal, hogy ahogy beletöltik a kávé, úgy töltődik belém a tanulás. Erről pedig írok egy pár soros történetet, aminek a végére kiderül, hogy „a tanulás bennem olyan, mint a pohárban a kávé”. (Ez persze ilyenkor még azért nem az a gondolati mélység, amit irigyelni kéne bárkinek.)

ÉNEKLÉS ÉS SZABADSÁG

Magántanárnál énekeltem egy ideig. Sokat tanultam nála, de éreztem, hogy nem találok a saját hangomat.

Hogy nem azon a hangon énekelek, amit én hitelesnek és jónak tartok. Végül inkább egyedül gyakoroltam otthon. Felvettem, visszahallgattam, felvettem, visszahallgattam. Ez is komoly önismereti játék volt. Rengeteg gátlást le kellett magamban küzdenem. A barátaim és a családom pedig nehezítette mindezt: „jaj, ez így nem jó”, „juj, ez még hamis”, „ezt ne így csináld, ne úgy”. Ez aztán újabb komoly gátlásokat okozott. Ami éneklésnél (is) elég nagy akadály; az ember befeszi magát, és nem fog tudni szabadon megnyilvánulni. Az éneklés pont arról szólna, hogy kiállsz, és semmivel sem törődve kiadod magadból azt, ami akkor éppen benned van. Nagyon ne-

ahogy beletöltik a kávé,
úgy töltődik belém a
tanulás

X-faktorba például nem
lennék jó

héz, nagyon bátornak kell lenni hozzá. Persze el is lehet játszani, hogy ezt teszed, hiszen vannak énekesek, akik nem feltétlenül magukat adják ki egy az egyben, hanem végső soron szerepeket játszanak el, mint a színészek. Persze ez sem feltétlenül hitetlen. Ott van például David Bowie, aki sokféle szerepbe bújva nyilvánult meg. Bár elsősorban színésznek tartotta magát, nem énekesnek.

Hat-hét év gyakorlás után jutottam el odáig, hogy most már tényleg, a magam számára is, jól és hitelesen énekelek. Ugyanakkor nem gondolom azt, hogy felvehetném a versenyt bármely profi énekessel. De nem is ez volt a cél. Én egy gitáros-énekes-dalszerző-előadó vagyok, aki a saját dalait, adott esetben feldolgozásokat ad elő. Amit ő szeret. Az X-faktorba például nem lennék jó, és nem is akarnék az lenni.

Egyébként nagy vonalakban az egész magyarországi művészetoktatásra jellemző, hogy nem egyéniségeket képzünk, hanem mesterembereket. Bármilyen művészeti képzésről beszélünk, legyen az színház, képzőművészet vagy zene, magát a szakmát tanítják meg, amit, ha profi szinten akarja valaki csinálni, akkor, lássuk be, ismernie kell. De nagyon sokszor elfelejtkezünk arról, hogy a művészet mégiscsak önkifejezés. Nekem nagyon kevés olyan tanárom volt Kőbányán is – és amúgy is –, aki azt tanítja, hogy *te* hogyan tudd magad kifejezni. A színpad: szabadság. Vagyis érezd jól magad a színpadon – mert ott szabad vagy. A 60-as években az egyik hippi színházban ez volt a falra írva: „Ha istennek érzed magad, fogj egy gitárt, és gyere fel a színpadra.” Ez erről szól. Az ember felmegy a színpadra, és tök

mindegy, mit ad elő, a fontos a hozzáállás. Van barátom, aki járt Angliában, és mesélte, hogy ott a közlésvágy megelőzi a zenei tudást. A pubban bárki kiállhat, nem kell tudnia úgymond *jól* zenélni vagy előadni. Ha önmagában hiteles, annak örülnek az emberek. Nálunk, ha valaki kiáll, és elkezd valamit énekelni, mondjuk hamisan vagy nem elég képzetten, mi többnyire elkezdjük ócsárolni. Nem érdekel bennünket az, hogy ő kiállt, hogy ő így érzi jól magát, hogy ezt akarta elmondani. Nekem sokat adott például Kőbánya, de én már kiforrott nézettel mentem oda, előtte végeztem a töri szakot, ami sokat csiszolt a világlátásomon. A zenei világom tehát már megvolt, már igazán nem tudtak alakítani rajta. Volt, aki érezte ezt, és ezért nem is kedvelt.

A DAL SZÜLETÉSE

Nagyon sok dolog miatt születhet dal. Egyrészt rengeteg olvasmányélmény ihleti a szövegeimet; van, hogy még olvasás közben eszembe jutnak metaforák, hasonlatok, allegóriák, de van, hogy kell egy kis idő, míg megérik, amit mondanék. Miután egy szöveget megírtam, elküldöm a barátaimnak, ők véleményezik, én pedig átírom, ha kell. A zene ilyenkor még várat magára.

Tudatosan írok zenét is, dalszöveget is. Sok művészt viszi az ihlete, én viszont félelmetesen tisztában vagyok azzal, hogy mit írok. Egyszer elkezdtem írni a hétköznapokról, és azon gondolkoztam közben, hogy mitől ennyire népszerűek egyes mai magyar dalszövegírók és dalok. Rájöttem, hogy egyszerűen azért, mert a mai szövegvilágban mozognak. Legjobb példa erre a Wellhello, akik mai, fiatalos kliséket hasz-

nálnak. Ettől még nem feltétlenül jó dalok ezek, bár Fluor – be kell látni – jó dalszövegíró. A lényeg, hogy én is megpróbáltam így dolgozni. A szöveget kifejezetten mai képekkel, szavakkal tűzdeltem tele. Meg is jött az eredmény: nagy siker lett a szám. Bár én magamtól ilyen szövegeket nem írnék – próbálkozásnak mégis megfelelő volt. Végül is nem olyat írtam, amivel nem vagyok azonos. Merthogy ezt mondták a zenésztársaim; hogy nem olyan „önazonos” a dal, inkább mintha önironikus lenne. Én pedig azt válaszoltam, hogy talán azért, mert tényleg önironikus. Tehát nem véletlenül az.

Írtam egyszer egy dalszöveget a dobosunk ötletére, ami arról szólt, hogy a Megváltó lejön a földre, hogy megváltsa a világot. Csak kiderül, hogy baromira senki nem akarja, hogy megváltsa a világot, és ettől annyira elkeseredik, hogy beül az egyik kocsmába, és leissza magát a sárga földig. Írtam hozzá egy jó sanzonos, egyben „magyarosch” zenét. Ha egy dal egy kicsit sírva vigadós, és még az is benne van, hogy „igyunk”, akkor tuti siker. Így is lett. És van, amit nagyon régóta meg akarok írni. Petőfi hangulata ihletné. Neki rengeteg népdalos szövege van. *Föülök a fákó lovamra, és elindulok a babámhoz, ilyesmi. Én meg azt írhatnám, hogy felpattanok a fákó BKV-ra, és szaladok hozzád, babám, mert megírtad chat-en, hogy látni akarsz. Vagy azt, hogy sír mindkét szemem, mert olvasatlan maradt a Facebookom.*

VAKLÁRMA

Amit most csinállok, a Juhász Tomi – Vaklárma, eredetileg szólóprojektként indult. 2015 telére már elegendő lett az állandó ze-

nekari jövés-menésből. Nem akartam tovább zenészeket keresgélni, elkezdtem hát kidolgozni egy olyan projektet, ami egy szál gitárral is megállja a helyét. Nyilván több zenésszel jobban szólna, és ha lesznek benne társaim, akkor lesznek, ha velem maradnak, jó, ha meg mennek tovább, akkor is jó.

A projekt neve azért az, ami, hogy ne kelljen erről a vakságról többet beszélni. Ha én kiállok zenélni, nem látja a közönség, hogy vak vagyok. Furán mozgok, de abból arra következtetnek, hogy „részeg a fickó”. Ezért a projektbeli társaimmal arra gondoltunk, valahogy tudatnunk kéne, hogy miért a furcsa mozgás, miért nem nézek ki a közönségre. A napszemüveg nem jó megoldás. Egyfelől erősebb fényben valamilyen nyire látok színes foltokat, tehát ha felveszek egy napszemüveget, akkor korlátozom magam. Másfelől unalmas sztereotípiák a „vak napszemüvegben”. A megoldásnak a jó névválasztás látszott. Nem akartam, hogy egyszerűen Juhász Tomi legyen, mert ez egoistán hangzik, és nagyon tinis. Olyasféle jelentéstartalmú név lebegett a szemem előtt, mint a Lóci játszik. Így lett a *Juhász Tomi – Vaklárma*.

Egyébként bármilyen helyzetben kérnek tőlem interjút, a beszélgetés 60-70%-os eséllyel a fogyatékosomra terelődik. Általában az érdeklő az újságírókat, milyen az élet fogyatékosként. Ez a művészetbe is befurakszik. A zeneiskola igazgatója ennek kapcsán egyszer azt mondta nekem, azért „piszkál”, mert azt akarja, hogy ne azért legyek jó gitáros, mert „milyen cuki ez a vak gyerek gitárral a kezében”, hanem mert „fű, de jól gitározik ez a gyerek, aki *egyéb-ként* nem lát”. Én persze örülnék, ha ez így lenne, de Magyarországon ez most nem valósulhat meg. Vannak-voltak sztárok,

akikről tudjuk, hogy vakok, de a sztárságuk felülemelte őket ezen. Például Stevie Wonder vagy Ray Charles. Senkit nem érdekel, hogy vakok, mert a tehetség számít. Azt persze nem tudjuk, ők hogy kezdték, de biztos egy kicsit másképp, mint én.

Ugyanezt élem meg a színpadon. Ha zenélek, akkor az emberek hetven százaléka elkezd mondani nekem, hogy tisztel engem azért, mert én ezt vakon tudom csinálni. Holott ennek nincs jelentős szerepe, a dalaimban pedig végképp nem jelenik meg. Egy lány sem azt nézi, hogy én egy fiú vagyok, hanem azt, hogy fogyatékosággal élok. Ennek egyből aszexuális vonzata van. A zeném által sem tekintenek rám úgy, mint „rocksztárra”. Pedig minden

egy skatulyában vagyok
ilyenkor, ahonnan
nem tudok kitörni

furcsaság csak nézőpont kérdése. Ha leírok valami furcsaságot – ami nekem az –, mint például „kávéban a pohár”, az keveseket érdekel. Ha azt írom le, hogy ma hat ember segí-

tett át az úton, mert egyedül nem tudtam volna átmenni, akkor azonnal megosztások tömkelege, hozzászólások, lájkok jelennek meg a Facebookon. Egy skatulyában vagyok ilyenkor, ahonnan nem tudok kitörni. Valójában ez teszi nehezzé a világot. Ha pedig valaki odajön, és csak objektíven gratulál, és esetleg szakmabeli is, egyből felvetődik bennem: tényleg jól csináltam-e, vagy a gratulációja csak a vakságomnak szól. Bizonyos helyzetekben pedig egyszerűen tudom, hogy csak azért kapok lehetőséget abban a helyzetben, mert vak vagyok, és jó fejek akarnak lenni. Úgyhogy most ezt felhasználva indítok egy zenés érzékenyítő projektet, amiben a társadalomkritikus dalaimat adnám elő – így fogyatékosügyi felhangot kapnának a dalok. Mert amit az előbb elmondtam, fordítva is működik; ha én éneklek el a társadalmi egyenlőségről egy dalt, jobban

figyelnek rá, mintha egy ép énekes tenné. (Pedig ő is pont olyan komolyan gondolhatja.)

Persze nagy könnyebbség lenne, ha lenne mellettem egy menedzser, aki szervezi helyettem a dolgokat. Facebookon posztolni, dönteni, mit, mikor, hogyan teszek ki, mikor beszéljek a koncertszervezőkkel. Közben interneten keresgélni, hol lépjek fel, hol ne. Hosszadalmas munka, nagyon sok energiámat veszi el az alkotástól. A Facebook különben sincs akadálymentesítve; posztolni még tudok, de az eseményletrehozás, különböző hirdetések feladása már nem megy.

Amúgy most családi házra gyűjtök. Közben nemsokára harminc éves leszek, és a születésnapomra szeretnék egy nagyszabású lemezt készíteni: harminc olyan dalt szeretnék fölvenni, amit nagyon szeretek, vagy nagyon büszke vagyok rájuk. Sajnos ez pénzkérdés is. Már nyolc fel van véve, majd meglátjuk, hogy lesz-e az harminc. De egy csomó olyan dal is van köztük, amit jó lenne minél hamarabb megjelentetni, mert most érzem őket aktuálisnak, de persze elnézve a mai közéleti viszonyokat, lehet, hogy ezek később is azok maradnak.

Gyermekek, szülők az orfűi alternatív könnyűzenei fesztiválon